

Informacje o książce

Autorka: Agnieszka Teterycz-Puzio

Wydawca: Avalon

Rok wydania: 2019

Stron: 267

Wymiary: 20,5 x 14,5 x 1,5 cm

Oprawa: twarda/miękka

ISBN: 978-83-7730-375-7 (opr. twarda), 978-83-7730-374-0 (opr. miękka)

Recenzja

Biografia Konrada Mazowieckiego to najnowsza publikacja wydawnictwa Avalon, które specjalizuje się m.in. w biografiami władców średniowiecznych. Cały cykl liczy już ponad kilkadziesiąt pozycji, a sama postać wspomnianego księcia Konrada była przed kilkunastu laty tematem zainteresowania profesora Henryka Samsonowicza ([recenzja biografii Konrada Mazowieckiego pióra H. Samsonowicza](#)). Czy najnowsze dzieło wydobywa nowe fakty z życia księcia, który zasłynął sprowadzeniem krzyżaków do Polski?

Agnieszka Teterycz-Puzio posiada tytuł doktora habilitowanego nauk humanistycznych. Analizując jej publikacje najogólniej można stwierdzić, że krąg jej zainteresowań obejmuje historię średniowiecza w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem okresu rozbitcia dzielnicowego. W wydawnictwie Avalon zostały już wydane inne biografie jej autorstwa poświęcone Henrykowi Sandomierskiemu, piastowskiemu księżniczce regentce, czy też Bolesławowi II – wnukowi Konrada Mazowieckiego. Do powyższych należy dodać publikacje opisujące polskich krzyżowców oraz książkę *Na rozstajnych drogach. Mazowsze a Małopolska w latach 1138-1313*.

Przechodząc do treści książki, należy wspomnieć, że wyczerpuje ona znamiona pełnej biografii. Autorka opisuje całe życie Konrada, które zostało podzielone na pięć zasadniczych rozdziałów. Rozdział pierwszy przedstawia dzieciństwo i młodość późniejszego księcia Mazowsza i Kujaw. Wedle autorki Konrad już od wczesnych lat był porywczy i często nie zgadzał się ze swoim bratem, z którym dzieliła go niewielka różnica wieku (przyjmuje się że od 2 do 4 lat). Po śmierci ojca – Kazimierza Sprawiedliwego – bracia znajdowali się pod opieką

matki – Heleny. Leszek zaczął sprawować rządy (w Małopolsce i ziemi sandomierskiej) już pod koniec lat 90. XII wieku, Konrad nieco później (na Mazowszu i Kujawach).

Drugi rozdział opisuje politykę Konrada I do roku 1227, kiedy to śmierć poniósł jego brat Leszek Biały. W zasadzie do samej śmierci tego ostatniego Konrad z reguły wspierał brata i wydaje się, że ściśle z nim współpracował. Autorka przybliży okoliczności zjazdu w Gąsawie, a także kto stał za zamachem na życie Leszka Białego. Warto dodać, że ranny w trakcie tych wydarzeń został Henryk Brodaty, któremu udało się przeżyć. We wspomnianym rozdziale został także poruszony wątek sprowadzenia krzyżaków przez Konrada. Badacze do tej pory spierają się w tej kwestii, a w ostatnim czasie wielu z nich uważa, że to Henryk Brodaty przekonał Konrada i był pomysłodawcą sprowadzenia krzyżaków. Zasadniczym aspektem jest także stosunek księcia do możnych. W zasadzie od początku swych rządów trzymał na dystans możnowładców i skupiał w swym kręgu średnie rycerstwo. Miało to mieć swoje konsekwencje w przyszłości.

Kolejny rozdział opisuje lata 1227-1243. Po śmierci brata nasz bohater liczył na przejęcie władzy w Krakowie. Leszek Biały zdążył jednak po sobie pozostawić małoletniego syna – Bolesława zwanego później Wstydliwym. Ponadto w myśl zasady, według której Kraków obejmował we władanie najstarszy przedstawiciel dynastii Piastów, miał jeszcze dwóch konkurentów: Władysława Laskonogiego i Henryka Brodatego. Z tym ostatnim przegrał walkę zbrojną o objęcie Krakowa, po czym w desperacji porwał samego Henryka. Wstawiennictwo żony Jadwigi spowodowało, że Brodaty został jednak uwolniony. We wspomnianym okresie następowało także usamodzielnianie się synów Konrada Mazowieckiego, którym to zaczął przekazywać schedę nad północnymi ziemiami swego władztwa – chodzi o północne Mazowsze oraz Kujawy. W ten sposób mógł się on skupić na kierunku południowym, którego celem głównym był oczywiście Kraków.

Zmagania o Kraków ukazuje także przedostatni rozdział, który obejmuje ostatnie cztery lata życia władcy. Głównym problemem Konrada były jego kontakty z możnowładcami. O ile na Mazowszu potrafił skutecznie trzymać w ryzach niezbyt licznych możnych, o tyle w Małopolsce struktury społeczne były w tym względzie bardziej rozbudowane. W zasadzie w żadnym okresie Konrad nie miał za sobą zbyt wielu stronników w związku ze zszarganą opinią. Jeszcze na rok przed śmiercią książę był bliski przejęcia Krakowa.

Piąty i ostatni rozdział jest jednocześnie podsumowującym życie i dokonania Konrada I Mazowieckiego. Interesującym aspektem jest ocena postaci Konrada przez dziejopisów średniowiecznych. Generalnie rodzimi autorzy z Janem Długoszem na czele opisują naszego bohatera bardzo negatywnie. Stanowi dla nich przykład despoty i okrutnika. Inne podejście prezentują źródła ruskie, które chwala postawę i czyny księcia mazowieckiego. Na taki opis na pewno zasadniczy wpływ miał sojusz Konrada z księciem (a później królem Rusi) Danielem halickim, występujący w zasadzie do końca życia polskiego księcia. Daniel nie traktował już z takim szacunkiem następców Konrada. Sięgnięcie po źródła ruskie w większym stopniu niż czynili to do tej pory inni historycy było z pewnością bardzo dobrym posunięciem autorki.

Solidne przygotowanie do pracy sugeruje bogata bibliografia, która została skompletowana na niemal 20 stronach. W jej skład wchodzi zarówno pozycje źródłowe, jak i literatura. Na końcu

książki znajdziemy także indeks osób, ułatwiający wyszukiwanie w treści konkretnej postaci historycznej.

Niestety w recenzowanej publikacji występuje także nieco błędów, głównie natury językowej i redakcyjnej. Samych literówek jest spora ilość w stosunku do częstotliwości ich występowania w publikacjach o podobnej objętości. Niektóre z pomyłek są łatwiejsze, a inne trudniejsze do wychwycenia, i tak np. na s. 19 błędna data 1282/83 powinna być datą 1182/83. Z kolei na s. 53 mamy opisywane wydarzenie z zajęcia Halicza w październiku 2013 roku. Chyba ze skrzyżowania Wrocławia i Włocławka powstał na s. 108 Wrocławek. Ciekawym zagadnieniem na s. 119 jest również wigilia św. Barbary w dniu 2 grudnia 1242 roku, a także opis na s. 162 dokumentu wystawionego w Dankowie w latach 1236-1228. Wspomniane powyżej przykłady mogą mocno zirytować czytelnika.

Podsumowując, publikacja poświęcona Konradowi Mazowieckiemu jest dziełem interesującym, przybliżającym czytelnikowi postać tego księcia piastowskiego w innych aspektach niż tylko sprowadzenie krzyżaków do Polski. Odczarowuje jednocześnie mit o negatywnym wizerunku Konrada w historiografii. Niewielkie niedopracowania, o których wspominałem wcześniej, nie wpływają na całościowy odbiór dzieła. Pozycja jest warta poznania dla każdego interesującego się polskim średniowieczem, a w szczególności okresem rozbitcia dzielnicowego.

Autor: *Andrzej Zyśko*

Opublikowano 18.03.2019 r.